

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ
ESTETİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI.....	4
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	5
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI	6
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	8
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI.....	9
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ.....	10
ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI	11

GİRİŞ

Sanat, insanın kendinden iz bırakma, güzeli arama dürtüsü ile ruhundakini dışarı yansıtma isteğinden doğmuştur. Duygularını sanatla ifade etmeye çalışan insan, sanatla birlikte gelişmiş, sanatı kendisini ifade etme aracı olarak kullanmıştır.

Sanatın kesin tarifini yapmak ne kadar zor ise estetiğin de değişen dünya koşullarında değişen güzellik kavramları nedeniyle tarifini yapmak o kadar zordur. Estetik, daha çok, “Güzel nedir?” sorusuna cevap arar ve bunun yanı sıra fayda, yüce, hakikat ve bilgi problemlerini de ele alır. Estetik sözcüğü Grekçe “aisthesis”(algı, duyum) kelimesinden türetilmiştir. Ancak, bunu ayrı bir bilgi alanı olarak öneren kişi 18. yüzyılda Alexander Gottlieb Baumgarten'dir. Estetik “güzelliğin bilimi” olarak Platon'dan beri felsefecilerin olduğu kadar sanatçıların da kafalarını hep meşgul etmiştir.

Estetik sözcüğü, güzel terimini çağrıştıran, bazen onun yerine kullanılan ama aslında sanat alanında anlamını bulan bir kavramdır. Dolayısıyla geçmişteki düşünürler-estetikçiler sanatın özüne ilişkin çeşitli tartışmalar yaparken aynı zamanda güzelliğin de değişen kavramları üzerine tartışmışlardır. Çünkü bir dönemin sanatı ile güzellik kavramı aynı düşünceden yola çıkar. Ayrıca, tarih boyunca her kültür dönemi ve alanı kendine özgü bir sanat yaratmıştır.

Bireyin karşılaştığı problemleri çözmesinde, yaşamı kavramasında, gördüklerini hissetmesinde ve olaylara karşı tepki göstermesinde sanat eğitiminin gerekliliği tartışılmaz. Çünkü bireyin; estetik duyarlılığının, fiziksel ve toplumsal yaşamının gelişiminde sanat eğitiminin katkısı önemlidir.

Dünyaya, çevresine ve ülkesinde yaşananlara duyarlı, eleştirebilen, sorgulayan bir birey yetiştirmede estetik eğitiminin önemli bir rolü vardır. Öğrencinin, çizdiği çizginin, çaldığı notanın sadece çizgi ve notadan ibaret olmadığını, bir duygu, değer ve anlam taşıdığını veya taşıması gerektiğini fark etmesi, estetik dersinin içeriği ile kazandırılabilir. Estetik dersinin, Güzel Sanatlar Liselerinde icra edilen sanata bu anlamda derinlik, anlamlılık, içerik, öz, değer, arka plan ve tarihsellik boyutu gibi özellikler katması beklenmektedir.

Bugün artık değişen güzellik kavramı ile birlikte estetiğin içinde ve onun daha dar alanı olarak sanat felsefesi de “Sanatta güzellik nedir?” sorusuna cevap arayan felsefi bir disiplin olarak estetiğin içinde ve onun ayrılmaz bir parçası olarak yer almaktadır. Bu nedenle güzellik felsefesi, aynı zamanda sanattaki güzelliğin felsefesi olarak tüm çağların estetik anlayışlarının incelenmesi estetik dersinin ana problemiğidir.

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Estetik Dersi Öğretim Programı Dersi Öğretim Programı 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve Türk Millî Eğitiminin temel ilkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. Estetik düşüncenin, insanlık tarihi boyunca var olduğu bilincini kazanması,
2. Estetik bilimini, diğer bilgi alanları ile ilişkilendirmesi,
3. Sanatsal faaliyetlerde estetik kaygısını duyması ve estetik duygusu geliştirmesi,
4. Sanat eserini estetik yorum ve düşüncelerle değerlendirmesi,
5. Sanat konusunda farklı görüş ve düşüncelere saygı göstermesi,
6. Temel sanat kuramlarını sanat eserlerini değerlendirmede kullanması,
7. Sanatın evrensel boyutunu kavraması,
8. Bireysel araştırma ve çalışmalarında estetik kaygılar taşıması ve bunları yansıtmaya cesareti göstermesi,
9. Sanat eserinin farklı değerlendirme biçimlerinin olduğunu kavraması,
10. Ulusal kültür değerlerimizin yaşatılıp sürdürülmesi bilincine ulaşması amaçlanmaktadır.

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Estetik Dersi Öğretim Programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur.

1. Estetik düşünme
2. Eleştirel düşünme
3. Yorumlama
4. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
5. Yaratıcı Düşünme
6. Araştırma
7. İletişim
8. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
9. Değişim ve sürekliliği algılama
10. Analitik düşünme
11. Bireysel çalışma
12. İş birliği
13. Analiz etme
14. Estetik duyarlılık

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır. Öğrenme anlamlı olmalıdır. Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Öğrencinin öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabilmesine olanak sağlanmalıdır. Yeni konunun ana ilkeleri çeşitli örneklerle uygulatarak öğrencinin birleştirme, kaynaştırma ve bağdaştırma yapması sağlanmalıdır. Anlatım yöntemin yanında derslerde soru cevap ve tartışma tekniklerinin kullanılması önemlidir. Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirmesine yardım etmelidir.

Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğretmen, etkinlik gezilerine (müze, sergi vb.) önem vermeli; geziler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevkini ve estetik duygularını geliştirmelerini sağlamalıdır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler hazırlanmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin araştırma yaparak konuyu kendi çabalarıyla araştırmasına, gözlem yapmasına fırsat vermelidir. Bu, aynı zamanda öğrencilerin ifade yetisini artırır.

Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Öğrenciler kendilerinin başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetlemesini ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirici rolü oynar. Öğrenme - öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin nasıl olacağına öğretmen ve öğrenciler birlikte karar vermelidir. Öğrencilerin yeni öğrendikleri ile geçmiş yaşantılarında kazandıkları bilgileri bütünleştirmeleri ve bilgiyi anlamlandırmaları için anlamlandırma ve örgütleme stratejilerinden yararlanılabilir. Bu amaçla proje çalışmaları, tasarımıyarak öğrenme, öğreterek öğrenme, iş birlikli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir.

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme; öğrencinin öğretim programında yer alan amaç, hedef ve kazanımlara ne kadar ulaştığını yansıtan bilgileri toplama ve yorumlama sürecidir. Değerlendirme uygulamaları sadece not verme amaçlı kullanılmamalıdır. Bu uygulamalar; öğretmen ve öğrenciye öğretim-öğrenim sürecinde karşılaşılan zorlukların üstesinden nasıl gelebilecekleri ve öğrenme sürecini nasıl düzenleyebilecekleri konusunda yardımcı olmalıdır.

Değerlendirme çalışmalarında; öğretimsel kararların alınmasına, öğrenci ediniminin artırılmasına ve öğrenmenin geliştirilmesine katkı sağlayacak prensipler şunlardır: Değerlendirme çalışmaları adil, anlaşılır ve tüm öğrenciler için eşit olmalıdır. Bu çalışmalar, farklı öğrenci yetenek ve beceri düzeylerinin yanı sıra okul ve sınıf ortamı göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri de desteklemelidir. Öğretim programı kazanımları ve amaçlarının yanı sıra öğrencilerin ilgi, öğrenme stilleri ve deneyimleri ile ilişkili olarak dikkatli şekilde planlanmalıdır. Sürekli olmalıdır.

Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme, öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Not ile değerlendirilmese de öğrenci öğrenmesinin ayrılmaz parçası olan sorumluluk, organizasyon, bağımsız çalışma, iş birliği, inisiyatif alma vb. öğrenme ve çalışma becerilerinin de değerlendirme çalışmaları kapsamında ele alınması uygun olacaktır. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bilişsel alana ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı ve çoktan seçmeli maddeler kullanılarak hazırlanmış yazılı sınavlar kullanılabilir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır.

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Öğretmen, anlatacağı konuyla ilgili hazırlık yapmalı ve konuyu sade ve anlaşılır kılmalıdır.
2. Öğretmen, konuyu anlatırken dünyadaki ve Türkiye'deki dikkat çekici bilgi ve örneklere yer vermelidir.
3. Anlatılacak konuyla ilgili sunular hazırlanmalı ve görsel malzeme zengin bir şekilde öğrenciye sunulmalıdır.
4. Öğrencilere gelenekli sanatlarımızın toplumların kültür değerlerinin oluşmasında, tanınmasında ve nesilden nesile aktarılmasındaki rolü ve önemi kavratılmalıdır.
5. Öğrencilere; Türk sanatını, tarihini ve kültürünü tanımasını sağlayacak çalışmalar yaptırılmalıdır.
6. Konunun anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla yakın çevreden örnek verilmesine özen gösterilmelidir.
7. Öğrenciler, sanattaki yenilikleri takip etmeye yönlendirilmelidir.
8. Öğretmen, öğrencinin çok sayıda sanat eseri ve estetik çözümlere örneği ile tanışmasına rehberlik eder.
9. Estetik dersi öğretiminde kavramların özel bir yeri ve önemi vardır. Bunun için kavramların anlamlarının kazandırılmasında titizlik gösterilmelidir. Kavramların doğru kazandırılması ile beraber aralarındaki bağların da doğru kurulmasına dikkat edilmelidir.
10. Öğrencinin sanat eserleri hakkında doğru yorum yapması ve tutarlı karşılaştırmalarda bulunması için imkân verilmelidir.
11. Sanat manevi, kültürel ve evrensel değerlerin aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlerle ilgili çalışmalara yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar tasarlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Çalışkanlık	Kararlılık
Sorumluluk	Kendine karşı sorumluluk
Öz güven	Toplum önünde konuşma
Sevgi	İnsan sevgisi

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Program altı üniteden oluşmaktadır. Kazanımlar; ünite numarası, konu ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlarla ilgili açıklamalar veya uyarılar kazanımı izleyen satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir:

Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi	Kazanım Açıklaması
		2.6.2.	Güzel sanatlarda göze hitap eden alanları kavrar.	<i>Resim, heykel, seramik, grafik, tekstil, fotoğraf alanları vurgulanır.</i>

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Estetiğe Giriş	14	16	22
Sanat Kavramları	14	16	22
Sanat Kuramları	7	10	14
Estetik Değer ve Güzel	6	10	14
Din ve Sanat	5	10	14
Çağdaş Sanat Uygulamalarında Estetiğin Yeri	1	10	14
TOPLAM	47	72	100

ESTETİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANMLARI

1. ESTETİĞE GİRİŞ

1.1. Estetiğin Konusu ve Tarihçesi

- 1.1.1. Estetiği tanımlar.
- 1.1.2. Estetiğin alan ve kapsamını kavrar.
- 1.1.3. Estetiğin kronolojik gelişimini açıklar.

1.2. Estetiğin Diğer Bilimlerle İlişkisi

- 1.2.1. Estetiği diğer bilimlerle ilişkilendirir.

1.3. Estetiğin Yöntemleri

- 1.3.1. Güzelde nesnenin (objenin) belirleyici olduğunu fark eder.
- 1.3.2. Güzelde sujenin (öznenin) önemli olduğunu açıklar.

1.4. Estetiğin Ontolojik Çözümlemesi

- 1.4.1. Varlığın estetik analizini yapar.
- 1.4.2. Objenin nasıl güzel algılanacağını kavrar.
Sanat eserinin estetik bir obje olduğu kavratılır.
- 1.4.3. Sujenin eserle estetik ilgi kuran varlık olduğunu kavrar.
- 1.4.4. Sujenin estetik obje karşısında beğeni ve haz alma duygusunu kavrar.

1.5. Estetik Tavır

- 1.5.1. Suje ile estetik obje arasındaki ilgiyi kavrar.
- 1.5.2. Sujenin estetik objeye değer yüklediğini kavrar.
Sujenin estetik objeye hoş, güzel, yüce vb. değerler yüklediği vurgulanır.

1.6. Estetik Yargı

- 1.6.1. Sujenin objeyi beğenip beğenmediğine dair değerlendirme yapar.
- 1.6.2. Eserin kuramını açıklar.

2. SANAT KAVRAMLARI

2.1. Sanat Nedir?

- 2.1.1. Sanat kavramını açıklar.

2.2. Sanatçı

- 2.2.1. Sanatçının özgün eser ürettiğini fark eder.
- 2.2.2. Sanatçının özelliklerini açıklar.
- 2.3.3. Sanatsal yaratıcılık kavramını sorgular.

2.3. Sanat Eseri

- 2.3.1. Sanat eserinin sanatçının ürettiği özgün çalışmalar olduğunu kavrar.

2.4. Sanat Alıcısı

- 2.4.1 Sanat alıcısının sanat eseri karşısındaki duygusunu açıklar.
Sanat alıcısının, sanat eseri karşısında beğenme, hoşlanma ve haz alma duygusunu yaşadığı vurgulanır.
- 2.4.2. Sanatta bireysel farklılıklar olduğunu kavrar.
- 2.4.3. Sanatta toplumsal değerlerin etkisi ve yeri olduğunu kavrar.

2.5. Sanatın Sınıflandırılması

- 2.5.1. Sanatı sınıflandırır.

2.6. Güzel Sanatlar

- 2.6.1. Güzel sanatların kapsamını ayırt eder.
- 2.6.2. Güzel sanatlarda göze hitap eden alanları kavrar.
Resim, heykel, seramik, grafik, tekstil, fotoğraf alanları vurgulanır.

2.7. Gelenekli Sanatlar

- 2.7.1. Gelenekli sanatları açıklar.
Kendi kültürüne ait halı, kilim, keçe, hat, tezhip, ebru, minyatür gibi sanatların gelenekli sanatlar içinde değerlendirildiği vurgulanır.

2.8. Sanat ve Zanaat

- 2.8.1. Sanat ve zanaat ayrımını yapar.
- 2.8.2. Sanatçı ve zanaatçı arasındaki farkı örneklerle açıklar.

3. SANAT KURAMLARI

3.1. Yansıtma Kuramı

- 3.1.1. Sanatçının dış dünyayı optik gözleme bağlı kalarak biçimlendirmesinin süreç içindeki gelişimini kavrar.

3.2. Dışavurumcu Kuram

- 3.2.1. Sanatta yaratmanın sanatçının duygu ve düşüncelerinden kaynaklandığını kavrar.

3.3. Biçimci Sanat Kuramı

- 3.3.1. Sanat eserinin kendine özgü bir yapısı olduğunu fark eder.

3.4. Duygusal Etki Kuramı

- 3.4.1. Sanat eseri ile onu izleyen arasında oluşan duygusal etkiyi fark eder.

3.5. İşlevsel Kuram

- 3.5.1. Sanat eserinin farklı amaçlarla üretildiğini ifade eder.
Sanat eserlerinin ekonomik, siyasî, dinî vb. bir amaca bağlı olarak üretildiği vurgulanır.

3.6. Avangard Kuram

- 3.6.1. Sanatta değişme ve yenilenmenin süreç içerisinde doğal bir sonuç olduğunu kavrar.
- 3.6.2. Sanatsal düşüncenin sanatsal üretimden önce geldiğini kavrar.

4. ESTETİK DEĞER VE GÜZEL

4.1. İyi ve Güzel

4.1.1. Güzelin temellendirilmesinde iyinin yerini sorgular.

4.2. Doğruluk (Hakikat) ve Güzel

4.2.1. Güzelin temellendirilmesinde gerçeğin yerini sorgular.

4.3. Yararlı ve Güzel

4.3.1. Güzel olanla yararlı olanı ayırt eder.

4.4. Yüce ve Güzel

4.4.1. Güzelin temellendirilmesinde yüce kavramının yerini sorgular.

4.5. Oran ve Simetri

4.5.1. Güzelin temellendirilmesinde oran ve simetrinin önemini kavrar.

4.6. Doğada ve Sanatta Güzel

4.6.1. Doğadaki güzelle sanattaki güzelin karşılaştırmasını yapar.

5. DİN VE SANAT

5.1. Din ve Sanat İlişkisi

5.1.1. Din ve sanat ilişkisinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu kavrar.

5.1.2. Büyük sanat hareketlerinin dinlerden beslenerek geliştiğini kavrar.

5.1.3. Sanatın dinlerdeki yerini ve sanata verilen önemi karşılaştırır.

5.2. İslâm ve Sanat

5.2.1. Türk-İslâm estetiğinin yeni bir sanat dili yaratmadaki etkisini açıklar.

5.2.2. Türk-İslâm sanat eserlerinin özelliklerini ayırt eder.

6. ÇAĞDAŞ SANAT UYGULAMALARINDA ESTETİĞİN YERİ

6.1. Çağdaş Sanat Uygulamaları

6.1.1. Çağdaş sanat uygulamalarında estetiğin yerini kavrar.

Çağdaş sanat uygulamalarında klasik estetik anlayışın değiştiği ve düşüncenin önem kazandığı vurgulanır.